

Jeg ser paa Udviklingen i England; dér har de ingen skreven Grundlov, de har en Forfatning, hvor der findes gamle Bestemmelser af højst mærkværdig Art, gamle Former og Skikke med Allongeparykker og meget andet; de tager det som en ærværdig Ting fra Fortiden. Jeg ser helst, at man blev af med den Slags Ting, men kan man ikke det, kan Livet alligevel gaa sin Gang. Jeg tror, det gælder adskillige, ogsaa indenfor Kirken, at hvis man tog det paa den Maade, efter min Mening mere aandeligt og meget mindre bogstavtrællende, vilde det hele gaa lettere. § 5 kunde godt blive staaende nogle Aar som et gammelt Rudi-ment, som man ved given Lejlighed søgte at blive af med, men man behøver ikke at gøre det i samme Øjeblik, man skiller Kirken fra Staten.

Jeg glæder mig over, at der ved denne Forhandling har vist sig, synes jeg, sikker Udsigt til at faa et saadant Udvalg til Forberedelse af Kirkens Adskillelse fra Staten nedsat med fuld Tilslutning fra konservativ Side. Det ærede Medlem Hr. Povlsen raillerer over denne Tilslutning, og en Presse, der, som det er sagt med Rette, i mange Aar har staaet i et meget periferisk Forhold til Kirken og Kristendommen, men nu med rasende Lidenskabelighed kaster sig ud i denne Sag, vil naturligvis agitatorisk og demagogisk finde, at det er forfærdeligt, at det ærede Medlem Hr. J. Oskar Andersen og jeg kan mødes i denne Sag. Det har aldrig generet mig at mødes med nogen som helst, naar blot jeg følte, jeg stod paa mit Program; det staar enhver frit for at slutte sig dertil, uden at jeg i mindste Maade generes personligt deraf. Jeg har mange Gange staaet sammen med det ærede Medlem Hr. Povlsen og han med mig; og skulde det ærede Medlem Hr. J. Oskar Andersen og jeg komme til at staa sammen i et Stykke Kirkepolitik, vil det ikke i mindste Maade genere mig, hvis Sagen fremmes. I 1916 fandt nogle det højst besynderligt, at Kirkeligt Landsforbund og Socialdemokratiet mødtes; jeg sagde, naar vi mødes paa det Grundlag, som er vort Program, og som har været vort Standpunkt, saa længe der har været et Socialdemokrati her i Landet, kan det ikke anfægte mig, at andre kommer og mener det samme, jeg skal ikke forlade mit gamle Program, fordi andre slutter sig til det.

For øvrigt haaber jeg, at den Tid nærmer sig stærkt, hvor dogmatiske Stridigheder, Lærestridigheder, Trossstridigheder ikke bliver afgørende for dem, der kalder sig kristelige og kirkelige, da det er ganske andre

Spørgsmaal, der vil rejse sig paa Dagsordenen. Der er talt om en fjerde Retning. Man har forstaaet det forskelligt; jeg har tidligere sagt det, jeg sagde det i 1922, at jeg mener, der vil komme en fjerde Retning. Den er i god Gang i England, Amerika og andre Steder; dér lægger man uendelig ringe Vægt paa det, der nu for Pastor Torkild Rørdam synes at være en Livssag, man lægger Hovedvægten paa at virkeliggøre Kristendommens, ja al Religions etiske Grundtanke i det sociale Liv, i det internationale Liv. Det er Hovedsagen, det tror jeg ogsaa, det ærede Medlem Hr. Povlsen er enig i, i hvert Fald har han tidligere udtalt sig i samme Retning. Lad os saa faa dette Spørgsmaal til Side, af Vejen og faa baade Kirke og Stat frigjort og derved Kræfterne fri hver paa sit Omraade, maaske mange Gange parallelt, til at kunne gøre sin særlige Gerning. Kirken har sin Gerning og Staten sin, de behøver ikke at stride med hinanden, lad dem hver gøre sin Gerning saa frit som muligt.

Jeg taler netop i det borgerlige Frisinds Navn, naar jeg ønsker Udvalget nedsat og ønsker, at det snarest muligt maa naa et Resultat, og at Resultatet kan blive gennemført af Regering og Rigsdag. Alleerede gennem Generationer har en Mængde Mennesker her i Landet følt sig, og flere og flere enkelte Mennesker her i Landet føler sig fuldkommen frigjort fra Kirken og Religionen i den nedarvede dogmatiske Form. Der sidder rundt omkring i Studenterhybler — maaske endda ikke saa mange dér, men dog nogle —, rundt omkring i smaa Kamre og fattige Værelser, i Byerne og hist og her ude paa Landet, Ungdom, unge Arbejdere, ogsaa ældre, som med brændende Lidenskabelighed, med intellektuel Begejstring søger at fordybe sig i Nutidens Videnskab, i Nutidens Forskning og dens vidunderlige Resultater. Der er, som imod Middelalderens Slutning gennem Galilæi, Kopernikus og de andre, ved at danne sig et nyt Verdensbillede gennem de uhyre Fremskridt, som Teknik og Videnskab har gjort ikke mindst i den sidste Menneskealder. Det er saadan, at naar man nærmer sig de 60 Aar og har været stærkt optaget i 30—35 af praktisk Virksomhed, beklager man, at man ikke kan faa Tid til dog i hvert Fald en lille Smule at sætte sig ind i de mægtige Fremskridt, som Videnskab og Forskning har gjort netop i disse Aar.

Der sidder mange Mennesker brændende begejstret for at kunne lære disse Resultater at kende. Der er ud af Tidens